

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Quinti. De præparatione aliisq[ue] nonnullis, quæ orationis vim, si adsint, promouere nata sunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

TANDEM ad meritum proprium quod spectat, non minùs communiter merentur, qui pro multis precantur quàm qui pro paucis, aut vno tantùm; imò plerunq; magis. Eò namq; cæteris exa: quatis vnumquodq; opus est magis meritoriu, quò ex maiori charitatis feruore est ortum; at eò incensior videtur charitas, quò ad plures sese diffundit. Sed & dubium quoque nullum est, quin CHRISTVS eiusmodi orandi modum tradiderit, qui DEO omnium sit gratissimus, at tota Dominica oratio multitudinis numero est accommodata.

DIXERIM, orationem magis plerunq; meritoriam esse, quæ pro pluribus funditur. Nam qui maiori ardore, deuotione, vel attentione oraret pro vno aliquo sibi charo, quàm pro multis, plus mereretur pro vno illo orando feruidè, quàm pro multis tepidè. Sic magis satisfactorium & interdum non minùs meritorium est, orare pro inimicis & persecutoribus, quàm pro amicis, quia hoc illo minoris difficultatis est, secundum se tamen absolutè vt melius est amare amicum & iustum, quàm inimicum & iniustum; ita melius est quoq; orare pro iusto & amico, quàm inimico & iniusto. Quamuis autem oratio pro multis fusa sæpe magis sit meritoria, non semper tamen est magis impetratoria: Quia in magno hominum cætu multi semper comperiuntur, qui eo beneficio indigni sunt, quod intercessor sua oratione impetrare nititur. Verùm de orationis viribus satis; proximum est, vt de iis nunc agamus, quæ orationis vim promouere vel impedire nata sunt.

De preparatione, alijsq; nonnullis, quæ orationis vim, si adsint, promouere nata sunt.

CAPVT QVINTVM.

MAGNAS esse orationis vires, illustresq; eiusdem fructus, ostensum est hætenus: Verùm quòd magna ea in re appareat disparitas (comperiuntur enim, qui plurimùm hîc proficiunt; alij qui parum aut nihil omnino; nonnulli quoque, qui detrimentum ex sua oratione capiunt) priùs vnde nam tanta illa disparitas proueniat, inuestigandum videtur, quàm vlla omnino de orationis necessitate disputatio instituat; nam alicundè prouenire indubitatum est.

Communi lege non minùs merentur, qui pro multis simul orant, atque qui pro vno tantùm.

Non omnes, qui orationi vacant, parè ex oratione fructu referunt.

Tres ſepe in oratione perſonæ interueniunt.

C A E T E R V M cū tres in oratione perſonæ interuenire queant, & ſæpe quoque interuenire ſoleant; vna quæ orat, altera, ad quam oratio dirigitur, ſiue cuius auxilium imploratur, quæ plerunque D E V S eſt; tertia, pro qua oratur, neceſſum eſt, vt illa effectuum diſſimilitudo, vel ex diſpari illorum qualitate naſcatur, qui orationem fundunt; aut ex diuerſa eorum conditione & ſtatu, pro quibus oratur, vel certè ex diſſimili illius volūtate, ad quem oratio dirigitur, quod tamen non admodum fit veriſimile. Nam etſi D E V S Opt. Max. liberè donet: (neque enim vlli debitor eſt, niſi certa aliqua promiſſione ſeipſum debitorem alicuius conſtituerit) attamen quia ſummè bonus ſummèque benignus & potens eſt, nulli, quod ad ſe quidem attinet, opem ſuam denegat. Prouenit itaque diſcrimen illud aut ex eorum diſcrimine, qui orationi incumbunt, aut ex eorum ſanè, pro quibus preces fiunt.

Ex parte precantis oratio perficitur & vitiat, vt quoduis aliud opus humanum; nempe ex obiecto, fine, modo, tempore, loco, cæterisque ſubſtantiam illius comitantibus vel circumſtantibus. Vt ergo ieiunium, eleemoſyna, aliæque pietatis officia Deo ſunt grata & fructuoſa, quæ omnibus ſuis neceſſariis circumſtantibus ritè ſunt ornata, ſiſque partibus & qualitatibus integre perfectæ; ita quoque oratio. Rurſum vt eleemoſyna, vel ieiunium, vel aliud quodcunque opus genere ſuo bonum, cenſetur vitioſum, & ob id inutile, quòd vna vel pluribus neceſſariis partibus vel circumſtantibus deſtituitur; & eò quidem vitioſius, quò pluribus magisque neceſſariis partibus & circumſtantibus deſtituitur; ita quoque oratio.

Orationem eadè perficiunt, que ieiunium vel eleemoſynam.

Quomodo oratio vitium contrahat ex obiecto, fine vel modo.

Ex parte obiecti oratio vitiat, cū petitur aliquid iniuſtum, aut inhoneſtum, aut immoderatum, hoc eſt, petentis conditioni vel ſorti non ſatis conſentaneum, etiamſi ſecundum ſe non ſit turpe aut inhoneſtum; vt ſi pes ſua ſorte non contentus, ambiat ea, quæ ſunt oculi, aut manus ea, quæ ſunt cordis vel capitæ. Ex fine deformatur oratio, quando precator orationem ſuam non refert ad D E I gloriam, vel aliam honeſtam cauſam, ſed ad iniquam ſui exiſtimationem, vel ad aliam quamcunque rem turpem. Ex modo vitium contrahit oratio, dum ea per ſolas preces ambiuntur, quæ diuina ordinatione & inſtitutione, labore, ſtudio,

dio, consilio, aliisque id genus mediis obtinenda sunt, vel certè absque illis obuenire communiter solita non sunt. Ex loco, tempore, cæterisque similibus similia inconuenientia peti possunt: satis enim compertum est, non omnia conuenire omni loco aut tempore.

AT quia rectum est μέτρον sui & obliqui, haud difficulter de iis constabit, quæ orationis fructum impediunt, si certò de iis constiterit, quæ eiusdem vires & robur augere nata sunt. Sunt autem eiusmodi tria potissimum, præparatio videlicet, deuotio, & attentio. De deuotione primariisque eiusdem causis actum est tractationis huius initio. Quæ autem de peculiaribus quibusdam eiusdem causis, ibi prætermissa sunt, ea ad segmenti huius finem breuiter adiiciuntur. De attentione autem, quòd latè pateat, pluresque difficultates offerat, peculiare caput instituemus. De præparatione verò ea solùm hoc segmento in mediũ adferentur, quæ vel necessaria vel ad rem admodum opportuna videntur.

CAETERVM ad idoneam præparationem multa deponuntur, & eò quidem plura & maiora, quò precaturus qui audiatur minùs videtur aptus. Pluribus enim præsiidiis indiget peccator, vt petita consequatur, quàm iustus; & hic rursum plura, quàm cælesti gloria iam donatus. Primus autem præparationis gradus, quo ad maiestatis thronum aditum sibi munire peccator debet, est admissorum scelerum cognitio & detestatio. Meritò enim eiusmodi propter peccatorum sordes se non modò, qui quicquam à DEO impetret, indignum censebit; verùm etiam qui in illius conspectum, aliquid ab eo petiturus, prodeat. Quòd si delictorum recordatione eum doloris sensum non capit, quem iure capere debebat, saltem doleat, quòd iustum doloris sensum adferre non valeat.

VERVM quia sunt quædam scelera, quæ maximè obstant, quò minùs DEVS precationem nostram audiat, vt vis, rapinæ, cædes, infontium oppressiones, aliæque his cognata, qui repulsam ferre non volunt, manum contingant à cæde & sanguine, omnique alia violentia & crudelitate; linguam à conuiciis & maledictis; cæteras denique animæ vires à cæteris flagitiis & noxis. Constat enim, hæc omnia orationis robur vel omnino frangere, vel multùm certè infirmare; notum est illud Esaïæ:

Tria orationis fructum augere nata sunt.

Quomodo peccator affectus esse debeat, & oratione sua aliquid à Deo impetrare studeat.

Orationis fructus præcipuè impediunt vis, pauperumque oppressio.

- Cap. 1. *Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos a vobis, & cum multiplicaueritis orationem, non audiam; manus enim vestrae sanguine plene sunt.* Imò verò non modò à pauperum vexatione eum desistere oportebit, qui aliquid à Deo impetrare voluerit, verum benignè quoque eisdem facere; scriptum est enim: *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.* Est itaque primus præparationis gradus pœnitentia: quæ vsque adeò ad hanc rem est necessaria, vt iustos quoque nedum iniustos & peccatores à sui accusatione orationis exordium facere conueniat.

Nō peccant, qui peccatis obstricti Deum inuocant.

- Prouerb. 21. *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.* Est itaque primus præparationis gradus pœnitentia: quæ vsque adeò ad hanc rem est necessaria, vt iustos quoque nedum iniustos & peccatores à sui accusatione orationis exordium facere conueniat.
- Prouerb. 18. *Non peccant, qui peccatis obstricti Deum inuocant.*
- Sed nunquid, ais, peccant, aut frustra omnino laborant, qui citra pœnitentiam orant? de priuata oratione neutrum est asserendum; de publica nonnulli dubitant; sed citra causam, nisi forsitan de liturgicis & sacramentalibus precibus agant, non etiam de horis Canonicis. Nam si peccator horarias, vel alias quasunque preces publicè citra aliorum scandalum recitans vel decantans peccat, aut peccat propter irreuerentiam, eò nimirum, quòd indignus sit, qui DEVM, aliquid ab eo petiturus, adeat; vel ratione officij, ea videlicet de causa, quòd munus publicè precandi gratiam exigat. At neutrum horum rationi videtur consentaneum. Non primum, nam aliàs homini peccatori ne priuatim quidem DEVM rogare eiusue opem implorare fas esset; Nam ad irreuerentiam quod attinet, par vtrobique est ratio. Sed hoc falsum & à ratione alienum est: Quandoquidem homo peccator diuino naturalique iure seipsum diligere obligatur; potest ergo, imò verò animæ & corporis sui salutem optare debet. Quodcunque autem desiderare fas est, hoc à DEO expetere nefas non est. Neque secundum rursus, nam si ratione officij nefas id foret, consequens fieret, qui ius dicere, aut sacra profiteri, aut aliud quodcunque munus ex officio obire teneretur, eos, nisi in charitate id obirent, noxam incurfuros: Siquidem illud Deuteron: *Quod iustum est, iuste exequere*, quod contra communem sententiam allegare solent, ex æquo affatur omnes, cuiusque honesto muneri mancipatos; sed nullus, opinor, facillè istuc admiserit: Esset enim legem CHRISTI, quæ iugum suaue & onus leue appellatur, in onus importabile vertere. Non ergo peccant, qui peccato aliquo præferti occulto constricti preces Canonicas publicè decantant vel recitant, multò verò minùs qui priuatim orant.

AT

At quamvis res ita habeat, distinguendum est tamen inter peccantes & peccatores, hoc est, inter eos, qui peccati reatu tenentur obstricti, cuiusmodi sunt, qui DEVM aliquando offendunt, neque tamen ex animo adhuc resipiunt; & eos qui actu in id, quod lege vetitum est, feruntur, siue qui id à DEO petunt, quod citra certam noxam obtinere non possunt. Quandoquidem solus peccati reatus (modò scandalum desit) veræ orationis rationem non tollit; tollit tamen bonam effectus illius partem: Siquidem eiusmodi oratio, neque de condigno est meritoria, neque de iustitia quoque est satisfactoria. At verò qui prudentes improba efflagitant, DEVM, quod nefarium est, peccati auctorem & promotorem constituunt; sunt tamen qui non solum peccantes, sed eos etiam, qui ita comparati sunt, ut neque à peccato desistant, neque desistere proponant, ob insignem impudentiam, qua beneficium ab eo petunt, à cuius offensa desistere non volunt, citra nouam culpam orare non posse contendunt; verum horum sententia à ratione & iugi CHRISTI suauitate est prorsus aliena; sicut illorum quoque, qui dubitant, inter deprauatene vel vitiosè orantes censendi sunt, quia ita quippiam à DEO petunt, ut suam tamen voluntatem diuinæ voluntati non submittant. Quandoquidem nemo nescit, insignis cuiusdam insolentiæ esse, suam voluntatem compertæ DEI voluntati nolle submittere. Quis enim eum ferat, qui non dico DEO, sed vulgari quoque homini eiusmodi petitionem offerat: Domine fiat in hac re, quod ego desidero, non quod tu decreuisti, vel iustè decernere potuisti. Taceo, huc orandi modum disertè pugnare cum tota CHRISTI vita manifestaque eiusdem doctrina. Neque enim is orare nos docuit; Pater fiat voluntas mea; sed fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra: neque dum passionis calicem deprecabatur, suam voluntatem fieri volebat, sed Patris: *Veruntamen, ait, non sicut ego volo, sed sicut tu.*

HINC tamen non sequitur, si cui fortè DEVS damnationem suam prædixisset, vel interminatus esset, illi salutaria petere non licere: DEVS enim & natura iubent, ut nos ipsos diligamus, adeoque ut salutem nostram desideremus & procuremus, cōtra quam naturæ legem nihil existimandum est absolutè præcipere. Quamobrem damnationis prædictione vel comminatione nõ obstantè, homo totis viribus salutis suæ procurandæ insistere, certòque sibi

ec 3 per-

Non eadem peccatorum & peccantium Deum inuocantium est ratio.

Non bene orat, qui suam cōpertæ Dei voluntati voluntatem submittere recusat. Matth. 6.

Matth. 26.
Luc. 22.

Potest is licitè salutem suam procurare & pro illa Deum rogare, cui Deus damnationem est comminatus.

persuadere debet, Deum nulla bonorum aut malorum operum habita ratione istud absolutè non velle, sed finali tantùm posita obstinatione. Secùs res haberet, si certò constaret id, quod diximus, absolutè illum velle. Nam etsi non obligemur id velle, quod vult Deus consequenter vel conditionaliter, quia non tenemur velle conditionem, quam voluntas illa ponit; puta obstinationè in peccato, vel aliquid aliud eiusmodi, tenemur tamen id velle, quod certò nobis constat illum absolutè, determinatè, vel antecedenter velle, quale est, quod hìc ponebamus. At de hoc præparationis gradu satis.

ALIVD præparationis membrum vel medium assignari solet fides, de hac Christus in Euangelio ita concionatur: *Amen dico vobis, si habueritis fidem, & non hesitaueritis, non solùm de siculnea facietis; sed & simonì huic dixeritis, Tolle, & iacta te in mare, fiet. Et omnia quacùmque petieritis in oratione credentes, accipietis.* Et alio rursùm loco: *Si potes credere, omnia sunt possibilia credenti.* Pertinet huc quoq; illud Augustini: Si fides deficit, oratio perit. Et illud Bernardi: Cœlesti benedictione indignus conuincitur, qui Deum dubio quærìt affectu. Et illud itidem Ignatij: Noli dubio esse animo in oratione; Beatus est, qui non dubitauerit. Et illud tandem Apostoli Jacobi: *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo & dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hesitans: Qui enim hesitat, similis est fluctui maris, qui à vento mouetur, & circumfertur. Non ergo existimet homo ille, quòd accipiet aliquid à Deo.* Hæc illi. Qui ergo orando petita vult impetrare, ne Apostoli Petri vestigiis insistat. Hic enim cùm precibus impetrasset, vt pedes supèr aqua ad Iesum veniret, ventiq; procellam inter ambulandù animaduertisset, statim animo còcidit, mergiq; cœpit. Quare etiã meritò illud Christi audiuit: *Modicæ fidei quare dubitasti?* Sed Abrahamum, qui teste Apostolo, *Contra spem in spem credidit; neq; infirmatus est in fide, corpus suum emortuum considerans,* imitetur.

Ex fide autem, quæ summam Dei Opt. Max. potentiam, summamq; eiusdem clementiam, & misericordiam nobis ob oculos ponit, naturali quadam *σωτηρία* consequitur fiducia. Qui enim seriò animo pertractat, eum, què inuocat, summè esse potentem, summèq; clementem, fieri vix potest, vt non omnia bona de ipso sibi promittat, cunctaq; quæ iustè petierit, sese obtenturum non speret. Ast verò, præter fiduciam illam, quæ proximè

Matth. 21.
Oratio, vt fit effecti-
ficax, postulat fidem.

Matth. 9.

Dever. Do.

Cap. 1.

Matth. 14.
Rom. 4.

ximè ex fide procreatur, & ab efficaci oratione abesse non debet, sunt alia complura, eaque non vulgaria, quæ certam impetrandi spem faciunt. Est inprimis ipsa propensa in nos Dei voluntas. Est summa eiusdem in omnibus dictis & promissis veracitas. Est numerus eorum, qui Deum, exorarunt penè infinitus. Est summus ille mediator & deprecator, qui nobis semper præstò adest, Christus Dominus, de quo ita scribit discipulus dilectus: *Si quis peccauerit, advocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum iustum: Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris.*

Multa sunt quæ excitat nostram in Deo fiduciã.

1. Ioan. 2.

EODEM spectant hæc Apostoli Pauli: *Christus Iesus, qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Et infra: *Vnus enim est DEVS, vnus & mediator DEI & hominum, homo Christus Iesus.* Et ad Hebræos rursum: *Debuit per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret, & fidelis pontifex ad Deum.* Quamuis ergo nos, qui petita impetremus, indigni simus, attamen Christo Iesu patrono optimo intercedente, Deum nobis omnia, quæ rite per illum petiuerimus, concessurum sperare debemus. Denique nostræ deprecationis auctor est Spiritus sanctus (*accepimus enim Spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus Abba pater.*) Hic autem nostram infirmitatem, nostramque in hoc precandi munere inscitiam non modò adiuuat, sed ipse quoque gemitibus inenarrabilibus pro nobis postulat. Quòd si qua interdum titubatio obreperit, voce Apostolorum vsi, dicamus: *Domine, adauge nobis fidem.*

Rom. 8.

1. Tim. 2.

Hebr. 2.

Rom. 8.

Rom. 8.

Euc. 17.

AT verò haud magna cum re, fide & spe instructi ad orandum nos accingemus, si in Dei vel proximi odio obstinatè perstitierimus, hoc est, si vtriusque dilectionem vel ea, quæ viam ad illam muniunt, vt sunt pœnitentia, melioris vitæ propositum, obseruandæ legis studium, aliâque eiusmodi huc non attulerimus. Nam etsi sacræ literæ non ita perspicuè & clarè de charitate agât atque de fide & spe; ea tamen ponunt, ex quibus, vt orationis fructu certò potiare opus esse charitatis semine, non omnino obscurè colligitur. Tradunt enim, eorum preces audiri, qui Dei madata seruant, qui Deum timent, qui conscientiam mundam obtinent, aliâque eiusmodi, quæ omnia ad charitatem pertinent: *Si, inquit Christus, manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcumq; volueritis petetis, & fiet vobis.*

Qui orationem suam vult exaudiri, vitam suam emendet oportet.

Ioan. 15.

HVC

1. Ioan. 3.

Psalm. 144

Hic quoque facit illud Ioannis: *Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quia mandata eius custodimus, & ea, quæ sunt placita coram eo, facimus.* Et illud item Prophetæ Regij: *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.* Est hic sermo de casto & filiali timore. Qui igitur DEVM castè non timet, qui eius mandata non seruat, neque vt ea seruet, quicquam pensi habet, qui conscientiam suam non mundat, neque ad eius munditiam anhelat, quomodo oratione sua rem magnam faciet? Denique suprâ ostensum est, efficaciter precaturo necessariam esse penitentiam; at hæc si vera & consummata est, sine gratia & charitate non est. Fructuosam proinde orationem facturum enixè contendat necessum est, vt secundùm fidem & spem, DEI & proximi charitatem huc quoque adferat.

Qui repulsam pati nõ volet, ille animi submissionem ad orationem adferat necessum est.

Psalm. 101.

Matth. 23.

Luc. 14. 18.

1. Pet. 5.

30. Moral.

PORRO autem præter scelerum detestationem & fidem, ceteraque, quæ ad efficacem orationem necessaria hæcenus ostendimus, adesse quoque debet magna quædam animi submissio, sui que ipsius abiectio. Qui enim ita comparati sunt, vt se propter egregias virtutes dignos qui audiantur censeant, illi orando latere rem lauant. Contra verò qui ita affecti ad orationem accedunt, vt se propter quotidianos defectus, quibus se obstrictos agnoscunt, crebrasque offensiones & insignem ingratitude omnium DEI fauore, gratia, & benevolentia indignos prorsus iudicent, illi diuinis donis ac beneficiis capessendis maximè idoneos capacesque sese reddunt; scriptum est enim: *Respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum.* Cui cognatum est illud CHRISTI: *Qui se exaltat, humiliabitur; Qui autem se humiliat, exaltabitur.* Et illud Apostoli Petri: *DEVS superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Et illud tandem Gregorij: Ille veram DEO orationem exhibet, qui semetipsum, quia puluis est, humiliter videt; qui sibi nihil virtutis tribuit; qui bona, quæ agit, esse de conditoris misericordia recognoscit.

Luc. 18.

Luc. 7.

LVCULENTVM humilis deprecationis exemplum suppeditat nobis publicanus ille Euangelicus, qui longè confitens ne oculos quidem ad cælum tollere audebat, sed terram spectans, DEVS, inquebat, *propitius esto mihi peccatori.* Et mulier illa peccatrix, quæ dolore commota stans retrò, Domini pedes lachrymis perfun-

perfundebat. Vterque quantum orationi pondus adferat humilitas Christiana satis declarat. Sed & CHRISTVS Dominus quoque insigne humilitatis exemplum in oratione præbuit, dum & genibus nixus, & in faciem prolapsus cœlestem patrem ita orauit: *Pater; si possibile est, transeat à me calix iste, veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat.* De beata Virgine quoque legitur, DEVM illius humilitatem præ cæteris omnibus virtutibus, quibus cumulata erat, præcipuè spectasse.

Ab hac autem humilitate procul aberat Pharisæus ille, qui stans ita orabat: *DEVS gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri homines.* Tum illi, quos CHRISTVS Dominus in vicis & platearum angulis, quò ab hominibus viderentur, orare consueuisse commemorat. Oportet autem eum, qui salubriter precari & exaudiri vult, non solum humilem affectum ad orationem adferre; sed humilem quoque submissumque intellectum. Qualem illi non adferunt, qui quadam fatali necessitate omnia euenire cõtendunt; aut Deum inferiora hæc & sublunaria, quasi aliena, & ad se nihil pertinentia, nihil quicquam curare sacrilegè statuunt. Nam etsi eiusmodi homines quandoque orent, humilisque precatoris speciem præ se ferant; attamen quia orationis necessitatem excludunt, fatòque vel casui omnia adscribunt, nunquam istuc ex animo faciunt, sed fictè & simulatoriè.

Ad humilitatem, de qua hîc differimus, pertinet etiã supplicum benignitas, & in rebus aduersis patientia: facillè namque Deus illos precantes audit, qui propter Christum vel iustitiã malè habitati, vel alias iniuste vexati, vel morbo quoque vel alia quacunque miseria vel calamitate pressi, æquo patientique animo ferunt. Et inter hos eos familiarissimè audire solet, qui graui iniuria à quocunque affecti ad eò vindictam nullam expetunt, vt serid quoque & feruidè pro persequentibus vel iniuriam inferentibus orent, magisque doleant de illorum peccato, quàm de suo incommodo. Est enim hæc planè heroica, neque prodire potest, nisi ex magna quadam charitate animique perfectione. Quò autem quisque precator est perfectior, eò qui audiatur est dignior.

EADÈM quoque de causa solitariam verèque religiosam vitam agentium preces efficaciores plerunque & fructuosiores solènt esse, quàm hominum opibus cæterisque seculi huius cõmodis affluentium.

Luc. 22.
Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 1.

Luc. 18.
Matth. 6.

Oratio quæ effi-
cax futura est,
nõ solum humi-
lem affectum po-
stulat, sed humi-
lem quoque in-
tellectum.

Præ cæteris faci-
lè orantes audi-
untur, qui iniu-
riarum immemo-
res pro persequen-
tibus & caluni-
antibus orant.

tium. Nam quò mès à rebus curisq; terrenis magis est sciuncta, eò intensius fertur in DEVM: Quò autem feruentius in DEVM assurgit, eò etiam ardētiores preces fundit. Quò autem preces fuerint ardentiores, eò ad quiduis impetrandum habentur efficaciores. Atque huc spectant, qui de orationis viribus disputantes, eam cæteris potentiorē statuunt, quæ cæteris est spiritalior. Spiritalior autem eam dicunt, quæ à carnalium desideriorum terrenorumq; negotiorum sordibus est defæcator, & ab inanum phantasmatum tricus expeditior.

Quò oratio est spiritalior eò plerunquē est efficacior.

Oratio aliarum virtutum comitatum deposit.

Ieiunium & elemosyna multū virum addunt orationi.

Societas cōprecantium orationis vim intendit.

Matth. 18.

RITE tandem ad orationē preparatus accedit, qui ne absq; aliarum virtutum comitatu huc accedat, quantum in se est, cōtendit. Nam qui orat, & malè agere non cessat, vel cæterarum virtutum actus non curat, puluerem in aërem quodammodo iactat.

INTER externa autem præsidia, quæ orationem non modò ornant, sed vires illius vehementer quoq; augment, præcipuè censerī solent ieiunium & elemosyna. Nam qui cibo vel potu sunt onusti, horum mens ita plerunquē est oppressa, vt neque DEVM intueri, neque quid sibi velit oratio satis cogitare valeant. Sed & elemosyna quoque magnam cum oratione societatem habet: Quis enim cui facultas sit benignè faciendi, neque opitulatur tamen proximo & fratri, qui aliena ope indiget, charitate se præditum dicere audeat? Quo autem ore is DEI auxilium implorabit, qui fratrē odit, aut miseriam illius quasi nihil ad se pertinentem despicit?

QVID? quòd non aliarum virtutum piorumq; & studiosorum operum comitatus tantum orationis robur augeat, eiusdemque vim intendat, sed hominum quoque comprecantium societas? Fieri enim vix potest, vt multorum preces pacis & charitatis vinculo inter se coniunctorum non audiantur; neque enim frustra à CHRISTO dictum esse putandum est: *Si duo vel tres ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui est in calis.* Sed neque citra causam quoque Ecclesia Catholica cum calamitas aliqua impendit, aut grauis aliqua necessitas premit, communes publicasque preces & litanias indicit: Si quidem per Spiritum sanctum edocta intelligit, fideles plus possedum simul ad publicas communesq; preces in Domino conueniunt, quam dum singuli domi seorsum precantur.

Ex

Ex hoc autem principio, quod verum & in diuinis literis fundatum est, sequitur, eam orationem efficaciorē esse, quæ pro vniuersali Ecclesiæ bono, & ex communi eiusdem præcepto funditur, quàm quæ promittitur pro quocunq; priuato & liberè. Sequitur quæ, potentiores Deoq; acceptiores illas esse preces, quæ offeruntur pro regibus, principibus, aliisque in potestate constitutis, quàm quæ pro quibuscunq; inferioribus: siquidem quod bonum est communius, eò est diuinius. Reges autem & viri principes, cæteri que in magistratu collocati communem & publicam personam sustinent.

Salubris oratio pro regibus, cæterisque in potestate constitutis quàm pro priuatis.

DEUOTIONEM feruensq; & incensum ad Deum resq; diuinas studiū orationis vires augere nemo dubitat. Vnde quotquot de orationis comitibus aut eiusdem circumstantiis scribunt, ad vnum oēs ardentem animi contentionem inter cæteras fructuosæ orationis condiciones referunt. At dubium interim nonnullū habet, internāne animi deuotio spiritusq; feruor orationis pondus, eiusdemq; meritum ita augeat intendatq;, vt eius oppositū, hoc est, tepiditas, deuotionis sue vacuitas noxam aliquam adducat.

Deuotio & feruor orationem, quæque robur augent.

SANE diuina literæ aliquid eiusmodi insinuant; notum est enim illud Apocalypsis: *Vimam calidus aut frigidus esses, sed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo.* Hic ne utiquā obscure indicatur, tepidos Deo inuisos esse, Deus autem solum peccatum, & hominem propter peccatum inuisum habet. Cognatū huic est illud Hieremiæ: *Maledictus, qui facit opus Dei negligenter.* At idem sonare videtur tepidè facere & negligenter facere: Sicut è diuerso ardentem vel calidè facere & diligenter facere. Ad hæc Dñs per Michæam requirit, vt sollicitè coram illo ambulemus. Eandem quoq; sollicitudinē exigit à nobis Apostolus; ait enim: *Honore inuicē præuenientes, sollicitudine non pigri, spiritu feruentes, Domino seruientes.* Sollicitudo autem includit studium, curam, & diligentiam. Deniq; qui orationem omnis feruoris & deuotionis exortem DEO offert, haud absimilis illi videtur, qui cum possit sanum & integrum, claudum & morbidum pecus DEO offert: in veteri autem lege nefas erat, claudum, aut cæcum, aut debile animal DEO offerre.

Apocal. 3.

Cap. 4.

Mich. 6.

Rom. 12.

PROFECTO sunt isthæc talia, quæ tepidos omnes iure meritoq; terrere & excitare debeant. Nihilominus si ad legis præuaricationem nō deposcitur certa animi cōtentio; sed, vt legis præ-

Tepor orationis
nō est per se pec-
catum, nisi tātus
sit, vt necessariz
circumstāz o-
missionem in-
cludat.

uaricator sis verēq; dicaris, sat est, si quouis modo contra præceptum vel legem agas, videri queat talismodi animi cōtentionem vel intentionem ad legis obseruationem necessariō non deposci; sed vt peccatum vites, sat esse, si id integrē præstes, quod lege cautum erat; esto tepidē vel frigidē isthuc facias. Quemadmodum etiam, vt peccatorum condonationem consequare, sat est, si peccatum propter DEVM detesteris, etiamsi admodum remissē id fiat. Iubemur sanē DEVM ex toto corde, ex tota mente, & ex totis viribus diligere; verū id expletur, si nihil in corde vel animo, quod diuinæ dilectioni aduersum sit, foueatur, aut si nihil supra DEVM ametur; sed omnia in ipso & propter ipsum. Denique nullum omnino diuinum aut humanum præceptum ad sui obseruationem gradualem aliquam intentionē animiue contentionem exigere videtur, alioqui enim præceptōne factum esset satis semper dubitaretur. Sat putatur ergo, si tanta adsit contentio, quæ ad opus præceptum suscipiendum integrēq; explendum sufficiens sit: Neque quæ ex Scripturis allata sunt, si rectē intelligantur, oppositum euincunt.

Quis dicēdus sit
calidus, quis itē
frigidus vel te-
pidus.

AD primum responderi solet, geminā circa orationem tepiditatē accidere. Vnam, quæ opponitur feruori vel intenso conatui illumq; excludit; & hanc Scripturas peccati nō condemnare, et si eandem quoq; non laudant. Alteram, quæ aduersatur debitæ diligentiz: camq; quod negligentiam ponat & aliquā etiam omissionem includat, cum noxa plerunq; coniunctā esse. Ea ergo sola tepiditas culpæ obnoxia est, quæ opus præceptum, vel aliquam eius partem omittit. Ad locum ex Apocalypsi allegatum responderi potest, Angelum eum calidum appellare, qui quod debet, ex amore facit: Frigidum, quem non virtutis studium, sed gehennæ metus ad officium adigit: Tepidum qui nec amore, nec timore ad id præstandum mouetur, quod præstare obligatur. Alij aliter hunc locum edisserunt, sed hæc expositio præ cæteris magis probatur. Michæas autem de ea sollicitudine agit, quæ omissionem excludit; & de eadem quoque loquitur Apostolus. Quod de spiritus feruore ibidem addit, vt admonitor vel conuicator non vt legislator addit.

ILLVD porrō Hieremiæ; Maledictus, qui facit opus DEI negligenter, suam secum solutionem adfert. Agit enim de ea negligentia,

negligentia, quæ eius rei omissionem adiunctam habet, quam fieri omnino oportebat. Quare emendatoria exemplaria, quibus etiam Hebraica & Chaldaica editio suffragantur, non legunt negligenter, sed fraudulenter. Execratur eos enim, qui dolo malo contra Moabitas rem administraturi erant; de iis enim ibi est sermo, non de precatoribus. Postremum autem nihil probat, aut siquid probat, probat, omnem omnino eleemosynam tenuem, quando pinguior exhiberi poterat, depravatam esse. Omnem item DEI & proximi dilectionem remissam, si intensior in medium adferri quibat, vitio affinem esse, quod falsum est. Illud itaque opus metaphorica quadam locutione appellatur claudum, vel mutilum, quod vitio aliquo laborat, vel quod debita aliqua circumstantia caret. Quamuis ergo tepiditas orationis fructum diminuat; peccatum tamen ex se non generat, nisi forsan sit tanta, ut rei alicuius debita vel necessaria circumstantia omissionem includat.

DEI primariis internæ deuotionis fontibus supra, quæ ad rem opportuna videbantur, allata sunt. Hic solum monuerim, multa esse, quæ principales fontes multum iuuare & promouere solent. Iuuat, exempli gratia, ardens obtinendæ deuotionis desiderium. Iuuat animi fortitudo & in perferendis laboribus constantia. Opus est enim magno & diurno quodam exercitio & studio, ut quis spiritus feruorem, veramque animi deuotionem obtineat. Iuuat diligens cordis custodia: Facillimè enim animus ad vanas ineptasque cogitationes dilabitur, nisi studiosè inter recti limites assiduo coërceatur. Iuuat continua DEI præsentis memoria, Christi que pro peccatis nostris passi frequens recordatio. Iuuant breues & iaculatoriæ preces, quas omni ferè tempore & loco adhibere licet: Vbi que enim possumus à DEO aliquid petere, aut culpam agnoscere, aut gratias eidem agere, aut aliquid aliud eiusmodi animo cogitare. Iuuat crebra piorum & ad deuotionem excitandam cõscriptorum librorum lectio. Iuuat accurata sensuum externorum cura. Iuuat vita solitaria, & quatum per externas occupationes licet, ab hominum strepitu secessio. Iuuat locorum & temporum, quæ excitandæ deuotioni magis conueniunt, obseruatio. Iuuat piarum meditationum & exercitationum assiduitas. Iuuat religiosa corporis compositio, religioforumque gestuum

ff 3 vsur-

Quo sensu male:
dicti dicatur, qui
faciunt opus Dei
negligentes.

Permutæ sunt
causæ, quæ pri-
marias deuotio-
nis causas pluri-
mum adiuuant.

vsurpatio. Iuuant tandem ea omnia, quæ ad impetrandam veram animi submissionem seriamque carnis mortificationem sunt vtilia. Verum de animi præparatione internaque deuotione, prout quædam fructuosæ orationis conditiones sunt, satis; proximum est, vt de attentione, quæ ad efficacem orationem apprime necessaria est, nonnulla quoque in medium proponamus.

De attentione, quatenus ad obtinendū præcipuos orationis effectum, vel explendum orationis præceptum est necessaria.

CAPVT SEXTVM.

Veræ rationis
oratio deposcit
attentionem.

ATENTIONEM porrò, vt aliquè orationis effectum certò consequare, imò verò ne orando noxam incurras, necessariam esse, extra controuersiam est. Quandoquidè veræ rationis oratio secundum Augustinum, Damascenum, & alios veteres Theologos præter tacitam vel expressam petitionem deposcit mentis in DEVM ascensum; at qui non attendit, quid dicat; neq; quid petat; neque vt attendat quicquam curat, sed sciens volensque cogitationibus ad rem nihil facientibus animū occupat, quiduis potius quam mentem in DEVM defixam habet. Adhæc vocalis oratio, de qua hic præcipuè agitur, internæ orationis signum est. Ne ergo falsum signum existat, consentaneum est, vt is, qui voce orat, oret simul & mente: Mente autem absque attentione nemo orare potest. Omnī proinde attentione sublata, necessariò auferitur mentalis oratio, adeoque vocalis oratio in signum falsum degenerat.

PRAETEREA orare, vt multi non in scitè definiunt, est animi desiderium symbolo aliquo DEO pandere, vel id, quod animus desiderat, à DEO expetere; desiderium autem ponit intellectus considerationem, eiusdemq; ad id, in quod animus desiderio fertur, applicationem: Siquidem nihil expetitur, quod antè non cognoscitur. Atq; ita nulla potest esse veræ rationis oratio, quæ minimum in exordio aliqua saltem attentione non fulciatur. Denique si oratio est opus humanum, vt reuera est, ex electione procedat oportet: Electio autem nascitur ex intentione, vtrumque autem ponit attentionem: Quandoquidem omnem omnino volun-